

Rantanuoliainen

Nissöga
Cobitis taenia

Uhanalaisuusluokka (IUCN): silmälläpidettävä (NT)

EU:n lajikoodi: 6963

Luontodirektiivin laji (liite II (var.))

BOR suojelutaso suotuisa, vakaa

Luonnehdinta

Rantanuoliainen on pienikokoinen kala, pituudeltaan 10–12 cm. Rantanuoliaisen litteä ja pitkulainen muoto sekä viiksisäikeet kertovat lajin olevan pohjakala. Se on väriltään ruskeankirjava ja sillä on tummien täplien muodostamat rivit kylkiviivan ylä- ja alapuolella. Muita hyviä tuntomerkkejä ovat kuonon kärjestä silmään kulkeva tumma juova sekä pieni haarakärkinen piikki silmän alla, jonka rantanuoliainen voi puolustautuessaan nostaa pystyyn. Rantanuoliainen muistuttaa kivennuoliaista, mutta rantanuoliaisen viiksisäikeet ovat hieman lyhyempiä ja ruumiin poikkileikkaus on soikea, kun taas kivennuoliaisella se on pyöreähkö.

Elinympäristö ja levinneisyys

Rantanuoliainen elää Suomessa levinneisyysalueensa pohjoisrajalla ja sillä on täällä kaksi esiintymää, itäisen Suomenlahden rannikkoalue (Pyhtää, Kotka, Hamina, Virolahti) sekä Simpeleenjärvestä lähtevän Hiitolanjoen yläjuoksu, jossa Venäjän puolella oleva esiintymä ulottuu Suomen puolelle reilun kilometrin matkalla. Hiitolanjoessa lajia ei ole varmuudella tavattu sitten vuoden 2002. Merialueella lajista on tehty viime vuosina hieman aiempaa enemmän havaintoja, mutta lajin esiintymisaluetta ei vielääkään tunneta tarkkaan varsinkaan sen länsireunalta. Laji elää tavallisesti hiekkapohjilla ja kasvillisuuden (rihmaleväkasvuston) seassa järvien, hitaasti virtaavien jokien ja merenlahtien rantamatalassa. Se viihtyy kirkkaissa vesissä ja päivisin se on kaivautuneena hiekkaan suurimman osan ajasta niin, että näkyviin jää vain pää.

Rantanuoliaiset kutevat, kun veden lämpötila on noussut 20 °C:een. Kudusta ei ole havaintoja Suomen rannikolla. Laji on pienikokoinen, yöaktiivinen ja valikoiva elinympäristönsä suhteen, joka vaikeuttaa havaintojen tekoa. Rantanuoliaista ei juurikaan saada muun kalastuksen sivutuotteena.

Nykytila ja uhkatekijät

Rantanuoliainen on Suomessa esiintyvistä luonnonvaraisista kaloista luultavammin harvinaisin. Tosin rantanuoliaista on vaikea havaita elintapojensa ja pienen kokonsa vuoksi, joten on mahdollista, että sen esiintymispaikkoja löytyisi lisää tutkimalla sopivia elinympäristöjä. Esiintymisalueiden vähäisyys nostaa lajin häviämiskätkiä. Mahdollisina uhkatekijöinä ovat vesirakentaminen, laivaliikenne, ravinnekuormitus, öljy- tai kemikaalipäästöt ja hiekannosto merialueella.

Hoitosuositukset

Lajin tunnetut elinpaikat tulisi suojata muun muassa rakentamiselta, ruoppaukselta ja perkaukselta ja muilta lajin elinympäristöä uhkaavilta tekijöiltä. Rantanuoliaisen esiintymisaluetta tulisi edelleen selvittää tarkemmin.

Lähteet

- Koli, L. 1990. Suomen kalat. WSOY, Porvoo. 357 s.
- Laine, A. 2010. Rantanuoliaisen (*Cobitis taenia*) esiintymisalueiden kartointus itäisellä Suomenlahdella – Raportti tuloksista 12.1.2010. Kotka, Metsähallitus. Etelä-Suomen luontopalvelut. 41 p.
- Luonnonvarakeskus 2016. Kala-atlas – tietoa kalalajeista. Rantanuoliaisen uhanalaisuus Kalahavainnot.fi - [lajitieto\(luke.fi\)](http://lajitieto(luke.fi)) [viitattu 2.3.2021]

Kuva: Kees Marijnissen